

Tækifæri í þaraskógunum við Ísland

Á tímum sem þessum er fæðuöryggi í algleymingi. Fleiri eru án efa að skynja mikilvægi öflugrar matvæla- og heilsuefnaframleiðslu hérlendis og edlilegt er að horfa til þess hvaða frekari tækifæri kunna að vera fyrir matvælandið Ísland á komandi árum. Hér verður spurt hvort víðfeðmir þaraskógar við Íslandsstrendur geti orðið enn ein stoðin í eflingu landsins sem matvæla- og heilsuefnalands?

Í kortlagningu starfsemi sem tengist nýtingu þara hérlendis kemur glögglega í ljós að mörg fyrirtæki hafa nýtt eða eru að hefja nýtingu á þessari auðlind. Hérlendis eru nú þegar 15 fyrirtæki sem koma að nýtingu þara á einhvern hátt. Í samanburði við mörg önnur ríki verður það að teljast afar gott. Með því að auka fjárfestingar og rannsóknarstyrki á þessu sviði getur Ísland skapað sér sess á meðal forystuþjóða í fullnýtingu þara.

Þari er samheiti yfir nokkrar tegundir brúnþörungna sem finnast við Ísland. Algengustu tegundirnar eru stórþari, beltisþari og hrossaþari. Helst verðum við vör við þarann við strendur landsins en undir yfirborðinu eru víðfeðmir þaraskógar sem eru mikilvægir fyrir margháttað sjávarlíf; veitir skjól og æti.

Þörunganýting og -framleiðsla hefur vaxið hröðum skrefum á heimsvísu og nam hún um 36 milljónum tonna árið 2018. Þari er nú talinn meðal þeirra sjávarauðlinda sem hefur mest tækifæri til vaxtar á heimsvísu. Að mati Hafrannsóknarstofnunar er árleg frumframleiðsla plöntusvifs innan 200 mílna lögsögu Íslands um einn milljarður tonna. Í pistli eftir Júlíus B. Kristinsson sem birtist í riti Sjávarklasans um bláa hagkerfið (Bak við ystu sjónarrönd, 2020) bendir höfundur á gríðarleg tækifæri í nýtingu þarategunda og ræktun þeirra í sjó við strendur landsins.

Það er samdóma álit annarra þeirra sérfræðinga, sem fjalla um þara, að enn sé langt í land þar til alþjóðlegur heilsu- og lyfjaidnaður hefur náð að nýta sem nokkru

nemi þau jákvæðu heilsueflandi efni sem þarinn inniheldur. Þá eru einnig fjölmörg tækifæri ónýtt þar sem nýta má þessa afurð í baráttu gegn mengun og skaðlegum efnum í náttúrunni.

Nú þegar eru mörg dæmi um fyrirtæki og starfsemi á þessu sviði hérlendis. Þessi starfsemi hefur þó ekki verið skipulega kortlögð fyrir Ísland. Sjávarklasinn hefur áður kortlagt margháttaða starfsemi í tengslum við bláa hagkerfið hérlendis og í febrúar sl. var ákveðið að hefjast handa við að kortleggja þaranýtingu hérlendis. Vinna við kortlagningu sem þessa er grundvöllur að starfi klasa og partur af undirbúning, sem fara þarf í, áður en leitað verður leiða til að auka samstarf fyrirtækja um nýsköpun og þróun.

Samkvæmt kortlagningunni eru 15 fyrirtæki á Íslandi sem eru að nýta þara á einhvern hátt og velta þeirra, sem tengist þara er áætluð um 5 milljarðar króna á árinu 2019. Það fyrirtæki sem á lengsta sögu á þessu sviði hérlendis, og er enn starfandi, er Þörungaverksmiðjan Thorverk á Reykhólum. Thorverk framleiðir gæðamjöl úr þara og

þangi. Mörg minni fyrirtæki eru að framleiða ýmis matvæliog krydd úr þara. Þau fyrirtæki sem hafa nýtt þara á þennan hátt eru Fisherman, Saltverk, Íslensk hollusta, og Seaweed Iceland.

Þá eru nokkur fyrirtæki starfandi hérlendis eins og Algae Náttúra, Tamarar, og nýtt fyrirtæki, Zeto, sem hafa nýtt þara frá Thorverk til framleiðslu á húð- og heilsuvörum. Tamarar og Zeto hafa bæði þróað lífvirk efni úr þara sem húðvörur. Fyrirtækið Marinox hefur jafnframt þróað húðvörur úr lífvirkum efnum þara.

Á myndinni hér að neðan sést hvar þau fyrirtæki eru staðsett sem nýta þara í framleiðslu sinni. Staðsetning fyrirtækjanna á vestanverðu landinu kann að skýrast að hluta af staðsetningu Thorverk á Reykhólum en fyrirtækið hefur verið mjög jákvætt fyrir samvinnu við nýsköpunarfyrirtæki. Þá kann að vera að staðsetning rannsókn- og þróunarstofnana á þessu sviði á suðvesturhorninu hafi einnig áhrif hér.* Í þessum efnum má þó segja að víða annars staðar á landinu séu vannýtt tækifæri sem spennandi verður að sjá hvernig verði nýtt. Alls engin ástæða er til þess að ætla að einhverjir landshlutar ættu ekki að geta byggt upp starfsemi tengda þara þar sem þaraskóga má finna um allt land.

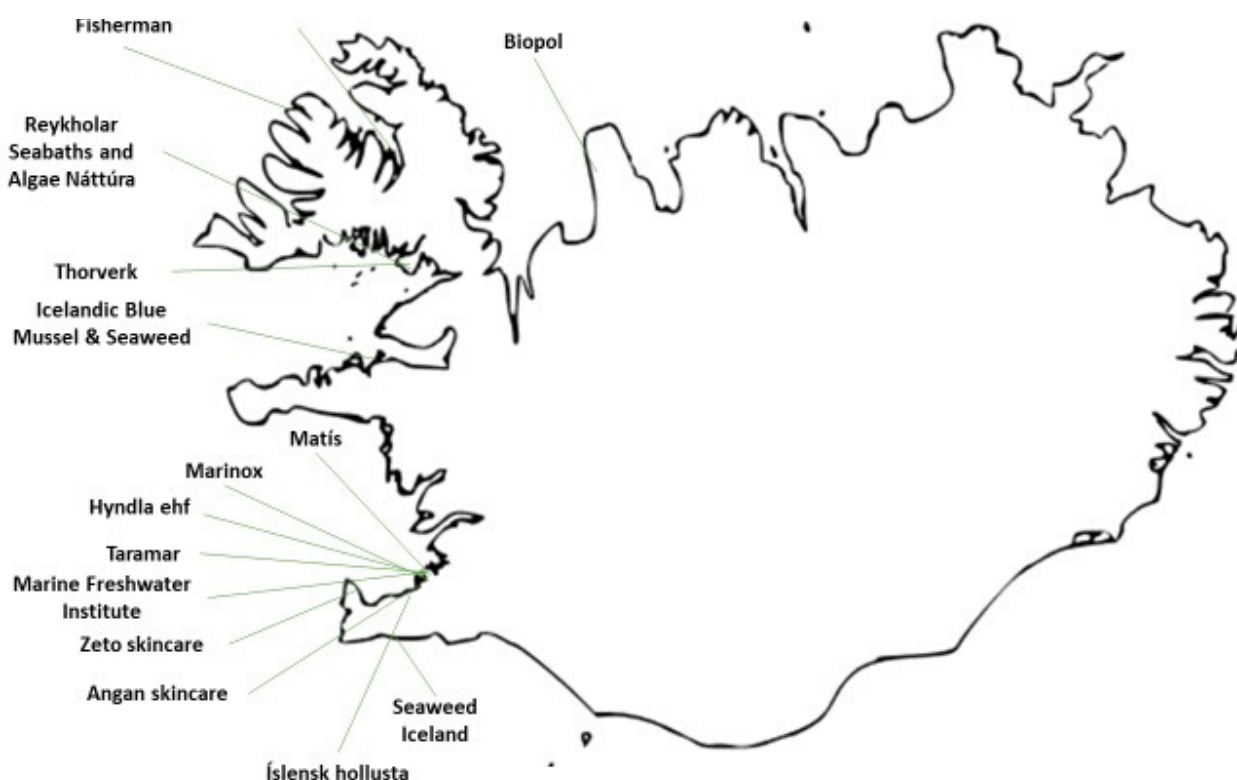
Áhugi á þara í fiskeldi

Mikill áhugi er á því að þang og þari verði nýtt í fiskeldi en umtalsverðar rannsóknir eiga sér nú stað á því sviði. Nýjar rannsóknir sýna að þari getur nýtt sér úrgang frá eldisfiski til vaxtar en verið síðan einnig partur af fæðu eldisfisksins. Þannig geta þarategundir orðið mikilvæg forsenda lokaðra kerfa í fiskeldi sem hafa engin neikvæð áhrif á umhverfið.

Getur Ísland náð forystu?

Nýsköpun og fyrirtækjarekstur í tengslum við þara hérlendis er að stórum hluta á byrjunar- og vaxtarstigi. Sé rétt á málum haldið, getur Ísland náð enn meiri fótfestu á þessu sviði. Nýsköpun í tengslum við hvers konar þróun á heilsuefnum og lífvirkum efnum úr þessum afurðum hérlendis er þegar komin lengra en hjá mörgum löndum í kringum okkur. Þá eru einnig tækifæri í þróun þara til að nýta í ýmsar umbúðir og fatnað í stað annarra efna sem eru skaðvænlegri fyrir umhverfið

Hafa ber í huga að vel getur verið að inn á þessa mynd hér að neðan sem sýnir staðsetningu fyrirtækjanna, vanti fyrirtæki og biðjum við þá, sem hafa upplýsingar um aðra starfsemi, að hafa samband við Sjávarklasann.

Sjávarklasinn hvetur til þess að stjórnvöld skoði sérstaklega hvernig efla megi nýtingu þara og þangs hér við land og hvernig rannsóknar- og styrkjaumhverfið, menntastofnanir og eftirlits- og reglugerðarumhverfið geti hlúð sem best að skynsamlegri nýtingu þaraskóga hér við land. Með því að fjárfesta í menntun, rannsóknum og frumkvöðlafyrirtækjum á þessu sviði getur Ísland skapað sér sess á meðal forystuþjóða í fullnýtingu þara.

*Mjög fróðlega kortlagningu þörunga við Íslandsstrendur er að finna á vef Matarauðs Íslands. Eydís Mary Jónsdóttir, land- og umhverfisfræðingur hafði yfirumsjón með kortlagningunni ásamt Gunnhildi Georgsdóttur í samvinnu við Matarauð Íslands. Við kortlagningu var m.a. stuðst við gögn Náttúrufræðistofnunar Íslands.

Sjá <https://mataraudur.is/hraefni/fjorunytjar/>.

Vegna munar á flóði og fjöru á Suður- og Vesturlandi benda höfundar á að fjörutínsla henti þar best. Það kann að skýra hversu lítið af fyrirtækjum á þessu sviði eru í öðrum landshlutum. Þó ber að hafa í huga að flest nýsköpunarfyrirtækjanna stunda ekki fjörutínslu heldur fá afurðir sínar frá m.a. Thorverk.

Fyrir frekari upplýsingar, vinsamlegast hafið samband við Þór Sigfússon í síma 6186200 eða Bertu Daniélsdóttir í síma 6986200.

Kortlagningu þessa vann Michaela Garland sem lokið hefur meistaranámi við Southern Connecticut State University og vinnur að opnun sjávarklasa í Connecticut. Hún starfaði fyrr á árinu í Íslenska sjávarklasanum og kynnti sér starfsemi hans og nýsköpun hérlendis. Sjávarklasinn í Connecticut stefnir að því að efla þaranýtingu við Long Island Sund.